

הלכות שאלה ופקדון פרק ג

א. השואל את הפרה מחברו, ושלחה לו המשאיל ביד בנו או ביד שלוחו או ביד עבדו, אפלו שלחה לו ביד בנו או ביד עבדו או ביד שלוחו שלשואל, ומתה קדם שתכנס לרשות השואל הרי זה פטור. ואם אמר לו השואל שלחה לי ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי, או ביד בנך או ביד עבדך העברי או ביד שלוחך, או שאמר לו המשאיל הריני משלחה לך ביד בנך ביד עבדך ביד שלוחך, ביד בני ביד עבדי העברי ביד שלוחי, ואמר לו השואל שלח, ושלחה ומתה בדרך הרי זה חייב.

ב. שלחה לו המשאיל ביד עבדו הפנעני, אף על פי שאמר לו השואל שלח, ומתה פטור: מפני שידו ביד רבו, ועדין לא יצאת מרשות המשאיל. אמר לו השואל הפישה במקל, והיא תבוא אלי מאליה, ועשה המשאיל כן אין השואל חייב בה, עד שתכנס לרשותו; אבל אם מתה בדרך, פטור.

ג. וכן בשעה שמחזירה השואל לבעלים אם שלחה ביד אחר, ומתה קדם שתגיע לרשות המשאיל הרי זה חייב, שעדין היא באחריות השואל. ואם שלחה מדעת המשאיל על ידי אחר, ומתה פטור. שלחה ביד עבדו הפנעני אף על פי שאמר לו המשאיל שלח אם מתה בדרך, חייב: שיד העבד ביד רבו, ועדין לא יצאת מיד השואל.

ד. במה דברים אמורים, בשהחזירה בתוך ימי שאלתה. אבל אם החזירה ביד אחר אחר ימי שאלתה הרי זה פטור, אם מתה בדרך: שהשאלה אחר ימי שאלתה יצאת מדין שאלה, והרי הוא כשומר שכר עליה; ולפיכך אם נשבת או מתה אחר ימי שאלתה, פטור. וכן כל כיוצא בזה.

ה. השואל פרה מחברו שאלה חצי היום ושכרה חצי היום, שאלה היום ושכרה למחר, שאל אחת ושכר אחת, ומתה אחת מהן, המשאיל אומר שאולה מתה, ביום שהיתה שאולה מתה, בשעה שהיתה שאולה מתה, והשומר אומר איני יודע; או שאמר השומר שכורה מתה, ביום שהיתה שכורה מתה, בשעה שהיתה שכורה מתה, והמשאיל אומר איני יודע; או שאמר זה איני יודע, וזה אומר איני יודע: המוציא מחברו, עליו הראיה.

ו. לא היתה שם ראיה ישבע השומר ששכורה מתה, או שאינו יודע, ויפטור. זה אומר שאולה מתה, וזה אומר שכורה מתה ישבע השומר על השכורה שמתה כדרךה כמו שטען, ויגלגל עליו שהשכורה היא שמתה.

ז. השאילו שתי פרות, חצי היום בשאלה וחצי היום בשכירות, המשאיל אומר בזמן השאלה מתו שתיהן, והלה אומר אחת מתה בזמן שאלתה והאחרת איני יודע מתוך שאינו יכול להשבע, ישלם השתים.

ח. וכן אם מסר לו שלוש פרות, שתיים שאולות ואחת שכורה, המשאיל אומר שתיים השאולות הן שמתו, והשואל אומר האחת השאולה מתה ודאי, אבל השנייה שמתה איני יודע אם היא השאולה האחרת או השכורה מתוך שאינו יכול להשבע, שהרי אומר איני יודע ישלם השתים.

ט. בהלכות טוען ונטען יתבאר דין זה וכיוצא בו, מכל הטוענים

שְׁאִינֶן יְכוּלִים לְהִשָּׁבַע, וְכִיצַד מְשַׁלְמִין, וּמֵאִיזָה טַעַם הֵן מְשַׁלְמִין.

הַלְבוֹת שְׂאֵלָה וּפְקָדוֹן פֶּרֶק ד'

א. הַמִּפְקִיד אֶצֶל חֲבֵרוֹ בְּחֻנָּם, וְנִגְנָב אוֹ אֶבֶד הָרִי זֶה נִשְׁבָּע, וְנִפְטָר: שְׁנֹא־מֵר "וְנִגְנָב, מִבֵּית הָאִישׁ . . . וְנִקְרַב בַּעַל-הַבֵּית אֶל-הָאֱלֹהִים: אִם-לֹא שָׁלַח יָדוֹ, בְּמַלְאכַת רַעְהוּ" (שְׁמוֹת כב, ו-ז). וּמִגְלָגְלִין עָלָיו בְּתוֹךְ הַשְּׁבוּעָה, שֶׁלֹּא פָשַׁע בָּהּ אֵלָּא שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִין, וְלֹא שָׁלַח בּוֹ יָד, וְאַחֵר כֶּךָ נִגְנָב: שְׂאֵם נִגְנָב אַחֵר שֶׁשָׁלַח יָד בִּפְקָדוֹן, חַיֵּב בְּאַחֲרִיּוּתוֹ.

ב. הוֹאִיל וּפְטָר הַכְּתוּב אֶת שׁוֹמֵר חֻנָּם מִן הַנִּגְנָבָה, קָל וְחֹמֶר מִן הָאֲנָסִין הַגְּדוֹלִים כְּגוֹן שְׁבוּרָה וּשְׁבוּיָה וּמֵתָה: וְהוּא, שֶׁלֹּא שָׁלַח יָד בִּפְקָדוֹן; אֲבָל אִם שָׁלַח יָד בִּפְקָדוֹן, חַיֵּב בְּאֲנָסִיו.

ג. כִּיצַד דֶּרֶךְ הַשּׁוֹמְרִין, הַכֹּל לְפִי הַפְקָדוֹן: יֵשׁ פְּקָדוֹן שְׁדֶּרֶךְ שְׁמִירָתוֹ לְהַנִּיחוֹ בְּבֵית שַׁעַר, כְּגוֹן הַקּוּרוֹת וְהָאֲבָנִים; וְיֵשׁ פְּקָדוֹן שְׁדֶּרֶךְ שְׁמִירָתוֹ לְהַנִּיחוֹ בַּחֲצֵר, כְּגוֹן חֲבָלוֹת שֶׁלִּפְשֶׁתָן הַגְּדוֹלוֹת וְכִיּוֹצָא בָהֶן; וְיֵשׁ פְּקָדוֹן שְׁדֶּרֶךְ שְׁמִירָתוֹ לְהַנִּיחוֹ בְּבֵית, כְּגוֹן שְׁמָלָה וּטְלִית; וְיֵשׁ פְּקָדוֹן שְׁדֶּרֶךְ שְׁמִירָתוֹ לְהַנִּיחוֹ בַּתְּבָה אוֹ בַּמִּגְדָּל וְנוֹעַל עָלָיו, כְּגוֹן בְּגָדֵי מָשִׁי וְכֻלֵּי כֶּסֶף וְכֻלֵּי זָהָב וְכִיּוֹצָא בָהֶן.

ד. הַשּׁוֹמֵר שֶׁהֵנִיחַ הַפְקָדוֹן בְּמָקוֹם שְׁאִינֵנו רְאוּי לוֹ, וְנִגְנָב מִשֶּׁם אוֹ אֶבֶד אֶפְלוּ נֶאֱנָס שֶׁם, כְּגוֹן שֶׁנִּפְלָה דִּלְקָה וְנִשְׂרַף כָּל הַבֵּית הָרִי זֶה פּוֹשֵׁעַ, וְחַיֵּב לְשֵׁלֶם. וְאִם עַל פִּי שֶׁהֵנִיחַ הַפְקָדוֹן עִם שְׁלוֹ אִם רְאוּי לְשְׁמִירָה, פְּטוּר; וְאִם אֵין הַמָּקוֹם רְאוּי לְשְׁמִירָה, חַיֵּב: בְּשֵׁלוֹ, הוּא רִשְׁאִי; וְאִינֵנו רִשְׁאִי, בְּשֵׁלֶאֱחָרִים.

ה. הַכֶּסֶּפִּים וְהַדִּינָרִין אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֵלָּא שְׁיֻטְמָנָם בַּקֶּרֶקַע, וַיִּתֵּן עֲלֵיהֶם טַפַּח עֶפֶר, אוֹ יֻטְמָנָם בְּכוֹתֵל בְּטַפַּח הַסָּמוּךְ לַקֶּרֶקַע, אוֹ בְּטַפַּח הַסָּמוּךְ לְשָׁמִי קוּרָה; אֲבָל לֹא בְּאֲמָצַע הַכוֹתֵל, שְׁמָא יִחְפְּרוּ שֶׁם הַנִּגְנָבִים, וְנִגְנָבוּ. אֶפְלוּ נָעַל עֲלֵיהֶם כְּרָאוּי בַּתְּבָה, אוֹ הִחְבִּיא אוֹתָם בְּמָקוֹם שְׁאֵין אָדָם מַכִּירוֹ וְלֹא מִרְגִּישׁ בּוֹ הָרִי זֶה פּוֹשֵׁעַ, וְחַיֵּב לְשֵׁלֶם.

ו. הוֹרוּ מִקְצַת הַמִּבְנִיִּים, שֶׁהוּא הַדִּין לְכָל דָּבָר שֶׁמִּשְׁאֵו קָל וְאֵין הַקֶּרֶקַע מֵאֲבֹדָת אוֹתוֹ בְּמַהֲרָה, כְּגוֹן לְשׁוֹנוֹת שֶׁלְכֶסֶף, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְשׁוֹנוֹת שֶׁלְזָהָב וְאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמִרְגָּלוֹת שְׁאֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֵלָּא בַּקֶּרֶקַע; וְלִזָּה דַּעֲתִי נוֹטָה.

ז. הַמִּפְקִיד אֶצֶל חֲבֵרוֹ כֶּסֶּפִּים עָרַב שְׁבֶת בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת אֵינֵנו חַיֵּב לְטָרַח וְלִקְבֹּר אוֹתָן, עַד מוֹצָאֵי שְׁבֶת. וְאִם נִתְאַחַר לְמוֹצָאֵי שְׁבֶת כְּדֵי לְקַבֵּר, וְלֹא קִבְּרָן, וְנִגְנָבוּ, אוֹ נֶאֱנָסוּ חַיֵּב; וְאִם תִּלְמִיד חֲכָמִים הוּא אֵינֵנו חַיֵּב, עַד שִׁישְׁהָה כְּדֵי לְקַבֵּר אַחֵר שְׁיִבְדִּיל.

ח. הַפְקִיד אֶצֶל חֲבֵרוֹ כֶּסֶּפִּים בְּדֶרֶךְ לְהוֹלִיכֶם לְבֵיתוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁלַח עָמֹ מַעוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם צָרִיכִין שִׁיְהִיו צְרוּרִין וּמִנְחִין בִּידוֹ, אוֹ קְשׁוּרִין כְּרָאוּי עַל בִּטְנוֹ מִכְּנָגֵד פָּנָיו, עַד שִׁיִּגִיעַ לְבֵיתוֹ, וַיִּקְבְּרֵם כְּרָאוּי. וְאִם לֹא קִשְׁרָן כְּדֶרֶךְ הַזֹּאת אֶפְלוּ נֶאֱנָסוּ חַיֵּב לְשֵׁלֶם, שֶׁהִרִי תַחֲלָתוֹ בַּפְּשִׁיעָה.

ט. מעשה באחד שהפקיד מעות אצל חברו, והניחם במחצה שלקנים, והרי הן טמונים בעבי המחצה, ונגנבו משם. ואמרו חכמים, אף על פי שזו שמירה מעלה לענין גנבה, אינה שמירה כראוי לענין האש; ומאחר שלא טמנם בקרקע או בכותל בנין, פושע הוא, וכל שתחלתו בפשיעה וסופו באנס, חייב. וכן כל כיוצא בזה.

י. המפקיד אצל חברו בין כלים בין מעות, ואמר לו תן לי פקדוני, ואמר לו השומר איני יודע היאך הנחתי פקדון זה, או באיזה מקום קברתי הכספים, המתן לי עד שאבקש ואמצא, ואחזיר לך הרי זה פושע, וחייב לשלם מיד.

יא. כל המפקיד אצל בעל הבית, בין כלים בין מעות על דעת אשתו ובניו ובני ביתו הגדולים הוא מפקיד. אבל אם מסרן לבניו ובנותיו הקטנים, או לעבדיו בין גדולים בין קטנים, או לאחד מקרוביו שאינן שרויין עמו בבית וסומכין על שלחנו, ואין צריך לומר אם מסרן לאחר הרי זה פושע, וחייב לשלם, אלא אם כן הביא השומר השני ראיה שלא פשע, כמו שבארנו.

יב. מעשה באחד שהפקיד מעות אצל חברו, ונתנם השומר לאמו, והחביאה אותן ולא טמנה אותן, ונגנבו. ואמרו חכמים, אין השומר חייב לשלם מפני שנתנם לאמו, שכל המפקיד, על דעת בניו ובני ביתו הוא מפקיד: ואף על פי שלא אמר לה, פקדון הם; יש לו לטען כל שכן שהיא נזהרת בהן, אם הן שלי. וכן אין אמו חייבת לשלם, שהרי לא אמר לה שהן פקדון. ואמרו חכמים, ישבע השומר שאותן המעות עצמן הן שנתנן לאמו, ותשבע האם שהחביאה אותן ונגנבו; ויפטרו שניהם. וכן כל כיוצא בזה.

יג. מכאן אתה למד, שהשומר שמסר הפקדון לאשתו ובני ביתו, והודיען שהוא פקדון, ולא שמרו בדרך השומרין שהן חייבין לשלם לבעל הפקדון, ובעל הבית פטור: שכל המפקיד, על דעת אשתו ובניו ובני ביתו הוא מפקיד.

יד. מעשה באחד שהפקיד פישות אצל חברו, והיה לשומר פישות אחרת, ואמר לשמשו מזה הפישות השלך לתוך השכר, והלך השמש והשליך מפישות שלפקדון. אמרו חכמים, השמש פטור, שהרי לא אמר מזה השלך ומזה אל תשלך, ודמה שהוא מראה מקום לו ואינו מקפיד על זה. וכן בעל הבית פטור, שהרי אמר לו מזה השלך. ואינו משלם אלא דמי מה שנהנה בלבד; לפיכך אם נעשה השכר חמץ, פטור מלשלם. ובין כך ובין כך, חייב השומר שבועה שכן ארע. וכן כל כיוצא בזה.

הלכות שאלה ופקדון פרק ה

א. מי שהפקידו אצלו מעות שלעניים או שלפדיון שבויים, ופשע בהם ונגנבו פטור: שנאמר "לשמר" (שמות כב, ו), ולא לחלק לעניים; והרי הוא ממון שאין לו תובעים. אפלו באו עליו גנבים, וקדם והציל עצמו בממון השבויים פטור: אין לך פדיון שבויים גדול מזה.

ב. במה דברים אמורים, בשאין זה הממון המפקד לעניי מקום

זֶה, או לשְׁבוּיִים אֵלָיו. אֲבָל אִם הָיָה לַעֲנִיִּים אֵלָיו או לשְׁבוּיִים אֵלָיו, וְהָרִי הוּא קָצוּץ לְהֵן הָרִי זֶה מִמּוֹן שֵׁשׁ לוֹ תוֹבְעִין; וַיִּשְׁלַם אִם פָּשַׁע, או יִשְׁבַּע שְׁלֹא פָשַׁע, כְּדָרָךְ כָּל הַשּׁוֹמְרִים.

ג. הַמִּפְקִיד אֶצֶל חֵבְרוּ מִמּוֹן או פְּלִים חֲשׁוּבִין, וּבָאוּ עָלָיו גִּנְבִּים, וְקָדַם וְנָתַן לָהֶם הַפְקָדוֹן לְהַצִּיל עַצְמוֹ אִם הָיָה אֲמוּד שֶׁהוּא בַּעַל מִמּוֹן חָיֵב: שְׁחִזְקָתוֹ שֶׁבִּגְלָלוֹ בָּאוּ הַגִּנְבִּים, וְנִמְצָא זֶה הַצִּיל עַצְמוֹ בְּמִמּוֹן חֵבְרוֹ. וְאִם אֵינוֹ אֲמוּד חִזְקָתוֹ שְׁלֹא בָּאוּ אֵלָא לְשִׁמְעַת הַפְקָדוֹן, וּפְטוּר. וְכֵן כָּל כְּיוּצָא בְּזֶה.

ד. הַמִּפְקִיד אֶצֶל חֵבְרוּ פְּלִים או פְּרוֹת, וּבָאוּ גִנְבִּים וּגְנֻבּוֹם בְּפָנָיו, וְאֵלָיו הָיָה צוּחַ, הָיוּ בָּאִין בְּנֵי אָדָם וּמַצִּילִין אוֹתָן הוֹאִיל וְלֹא צוּחַ הָרִי זֶה פּוֹשַׁע, וְחָיֵב לְשִׁלּוֹם. וְכֵן כָּל כְּיוּצָא בְּזֶה.

ה. שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֶצֶל אֶחָד, זֶה מֵאָה וְזֶה מֵאֲתַיִם, וְכָל אֶחָד מִשְׁנֵיהֶם אוֹמֵר אֲנִי הוּא שֶׁהִפְקִידְתִּי הַמֵּאֲתַיִם, וְהַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ יִשְׁבַּע כָּל אֶחָד מֵהֶן שֶׁהִפְקִיד מֵאֲתַיִם כְּדִין כָּל נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל, וְיִתֵּן מֵאֲתַיִם לְזֶה וּמֵאֲתַיִם לְזֶה; וַיִּפְסִיד מֵאָה מִבֵּיתוֹ, שֶׁהָרִי הוּא פּוֹשַׁע, שֶׁהָיָה לוֹ לִכְתֹּב שֵׁם כָּל אֶחָד, עַל כֵּיס שְׁלוֹ.

ו. לְפִיכָךְ אִם הֵבִיאוּ לוֹ הַשְּׁנַיִם כָּאֶחָד, הַשְּׁלוֹשׁ מֵאוֹת בְּכָרָךְ אֶחָד, וּבָאוּ וְתִבְעוּ, וְכָל אֶחָד אוֹמֵר הַמֵּאֲתַיִם שְׁלִי נֹתֵן מֵאָה לְזֶה וּמֵאָה לְזֶה; וְהַשָּׂאֵר יִהְיֶה מִנַּח אֶצְלוֹ עַד לַעוֹלָם, או עַד שְׁיֻדָּה לְחֵבְרוֹ: שֶׁהָרִי הוּא אוֹמֵר לָהֶם, כִּיּוֹן שָׂרִיטִי שְׂאִין אֶתֶם מִקְפִּידִין זֶה עַל זֶה, וְהִבֵּאתֶם בְּכָרָךְ אֶחָד, לֹא הִטְרַחְתִּי עַצְמִי לִידַע וּלְזַכֵּר תָּמִיד, מִי בַּעַל הַמֵּאָה וּמִי בַּעַל הַמֵּאֲתַיִם.

ז. וְכֵן אִם הִפְקִידוּ אֶצְלוֹ שְׁנֵי פְּלִים, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד אוֹמֵר אֲנִי הוּא בַּעַל הַגָּדוֹל יִשְׁבַּעוּ שְׁנֵיהֶם; וְיִתֵּן הַגָּדוֹל לְאֶחָד מֵהֶם, וְדָמִי הַגָּדוֹל לְשֵׁנִי, וַיִּשָּׂאֵר לוֹ הַקָּטָן. וְאִם הֵבִיאוּם כָּאֶחָד בְּכָרָךְ אֶחָד נֹתֵן הַקָּטָן לְאֶחָד מֵהֶן, וּמִתּוֹךְ הַגָּדוֹל נֹתֵן דָּמִי הַקָּטָן לְשֵׁנִי, וְהַשָּׂאֵר יִהְיֶה מִנַּח אֶצְלוֹ, עַד שְׁיֻדָּה לְחֵבְרוֹ או עַד לַעוֹלָם.

ח. וְכֵן מִי שֶׁתִּבְעוּהוּ שְׁנַיִם, זֶה אוֹמֵר אֲנִי הוּא בַּעַל הַפְקָדוֹן וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי הוּא, וְהַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר אֶחָד מֵכֶם הוּא, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מִי הוּא יִשְׁלַם לְשְׁנֵיהֶם.

ט. וְכֵן שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ שְׁתֵּי בִּהְמוֹת אֶצֶל רוֹעֶה, וּמִתָּה אֶחָת מֵהֶן, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ שְׁלָמִי הִיתָה יִשְׁלַם לְשְׁנֵיהֶם. וְאִם הִפְקִידוּ בְּעֶדְרוֹ שְׁלֹא מִדַּעְתּוֹ מִנִּית הַבִּהְמָה בִּינֵיהֶם, וּמִסְתַּלֵּק; וְתִהְיֶה מִנַּחַת, עַד שְׁיֻדָּה הָאֶחָד לְחֵבְרוֹ או עַד שְׁיֻרְצוּ לְחַלֵּק אוֹתָהּ.

י. הַמִּפְקִיד פְּרוֹת אֶצֶל חֵבְרוֹ, הָרִי זֶה לֹא יַעֲרֹבם עִם פְּרוֹתָיו. עֹבֵר וְעָרָבָן יִחְשַׁב כֶּמָּה הָיוּ פְּרוֹתָיו, וְכִמָּה הָיָה הַפְקָדוֹן, וַיִּרְאֶה כֶּמָּה חֶסֶר הַכֹּל, וַיִּחְשַׁב חֶסְרוֹן הַפְקָדוֹן; וְיִתֵּן לוֹ, אַחֵר שִׁישְׁבַּע.

יא. נִסְתַּפֵּק מֵהֶן, וְלֹא יָדַע כֶּמָּה נִסְתַּפֵּק יוֹצֵא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת לְחֻטִּים וּלְאֲרֻז קָלוּף, אֲרִבַּעַת קָבִין וּמִחְצָה לְכָל כּוֹר; לְשַׁעוּרִים וּלְדַחַן, תִּשְׁעַת קָבִין לְכָל כּוֹר; לְכֶסֶּמִּין וּלְזֶרַע פֶּשֶׁתָּן בִּגְבְּעוּלָיו וּלְאֲרֻז שְׂאִינוֹ קָלוּף, שְׁלוֹשׁ סָאִין לְכָל כּוֹר. וְכִמָּדָה הַזֹּאת, לְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה.

יב. כֶּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שֶׁמֶדֶד לוֹ בִּימוֹת הַגֶּרֶן, וְהַחֲזִיר לוֹ בִּימוֹת הַגֶּרֶן. אֲבָל אִם מֶדֶד לוֹ בִּימוֹת הַגֶּרֶן, וְהַחֲזִיר לוֹ בִּימוֹת הַגֶּשְׁמִים אֵינוֹ מוֹצֵא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹתִירוֹת.

יג. וְכֵן מוֹצִיא לוֹ שְׁתוּת, לִיָּין; וְשִׁלְשֵׁת לוֹגִין שָׁמֶן לְמֶאֱהָ לוג, מֵהֶן לוג וּמִחֲצֵה שְׁמֵרִים וְלוג וּמִחֲצֵה בֹלַע. אִם הָיָה שָׁמֶן מְזֻקָּק, אֵינּוּ מוֹצִיא לוֹ שְׁמֵרִים; וְאִם הָיוּ הַקִּנְקָנִים יְשָׁנִים, אֵינּוּ מוֹצִיא לוֹ בֹלַע.

יד. הַפְּקִיד אֶצְלוֹ פְּרוֹת שְׂאִינָן מְדוּדִין, וְעֶרְבֵן עִם פְּרוֹתָיו וְלֹא מְדָדֵן הָרִי זֶה פּוֹשֵׁעַ. בַּעַל הַפְּקִדוֹן אוֹמֵר כֶּךָ וְכֶךָ הָיוּ, וְהַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ יְשָׁלֵם בְּלֹא שְׁבוּעָה: שֶׁהָרִי חַיֵּב עֲצָמוֹ בְּתִשְׁלוּמִין, וְאֵינּוּ יוֹדֵעַ כִּמָּה הוּא חַיֵּב; וְנִמְצָא מְחַיֵּב שְׁבוּעָה, וְאֵינּוּ יָכוֹל לְהִשָּׁבַע. וְכֵזָה הוֹרוּ רַבּוֹתֵינוּ, רַבִּי יוֹסֵף הַלֵּוִי וְרַבּוֹ.

טו. וְכֵן כָּל שּׁוֹמֵר שְׁנֵת־חַיֵּב לְשָׁלֵם, וְאָמַר אֵינִי יוֹדֵעַ כִּמָּה דָּמִים אֲנִי חַיֵּב לְשָׁלֵם, וְהַבַּעֲלִים אוֹמְרִים אָנוּ יוֹדְעִין, וְכֶךָ וְכֶךָ הָיָה שׁוּוֹה יִטְלוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה: וְהוּא שְׂיִטְעָנוּ, דְּבָר שֶׁהֵן אֲמוּדִין בּוֹ; וַיֵּשׁ לְשּׁוֹמֵר לְהַחֲרִים עַל מִי שְׁלוּקָח מִמֶּנּוּ, יִתֵּר מִן הָרְאוּי לוֹ.

טז. וּמִנֵּין שֶׁהָדִין כֶּךָ הוּא: הִגַּע עֲצָמָךְ שֶׁהַפְּקִיד אֶצְלוֹ כִּיס מָלֵא זְהוּבִים, וּפָשַׁע בּוֹ, הַבַּעֲלִים אוֹמְרִים מֵאֲתִים דִּינָר הָיוּ בּוֹ, וְהַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר וַדָּאִי שֶׁהָיָה בּוֹ דִּינָרִים אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ כִּמָּה הָיוּ; נִמְצָא זֶה כְּטוֹעַן מֵאֲתִים, וְהוֹדָה לוֹ בְּמִקְצֵת וְאָמַר הַשָּׂאֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, שֶׁהוּא מְחַיֵּב שְׁבוּעָה וְאֵינּוּ יָכוֹל לְשָׁבַע, וּמִשָּׁלֵם כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאֵר.

יז. מֵת אָבִיו, וְהִנִּיחַ לוֹ שֶׁק צָרוּר, וְהַפְּקִידוֹ אֶצְל חֲבֵירוֹ, וּפָשַׁע בּוֹ הַמְּפָקִיד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ מַה הָיָה בּוֹ, שְׂמָא מְרַגְלִיּוֹת הָיוּ בּוֹ, וְכֵן הַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ כִּמָּה אֲנִי חַיֵּב לְשָׁלֵם, שְׂמָא זְכוּכִית הָיָה מָלֵא שׁוֹרֵת הָדִין בִּינִיָּהֶן: שְׂאֵנִי אוֹמֵר בְּטַעֲנָה זֹאת שְׂיִשָּׁבַע הַשּׁוֹמֵר בְּתַקְנַת חֲכָמִים, שְׂאֵינּוּ בְּרִשׁוֹתוֹ, וַיְכַלֵּל בְּשְׁבוּעָתוֹ שְׂאֵינּוּ יוֹדֵעַ בּוֹדָאִי, שֶׁהָיָה בּוֹ יִתֵּר עַל שׁוּוֹה כֶּךָ וְכֶךָ; וַיִּשָּׁלֵם מַה שֶׁהוֹדָה בּוֹ. וְכֵן כָּל כְּיוּצָא בְּזֶה.

יח. מַעֲשֵׂה בְּאַחַד שֶׁהַפְּקִיד שֶׁק צָרוּר אֶצְל חֲבֵירוֹ, וּפָשַׁע בּוֹ הַמְּפָקִיד אוֹמֵר חֲלִי זָהָב וּמְרַגְלִיּוֹת וְכְיוּצָא בְּהֵן הָיוּ בּוֹ, וְהַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ שְׂמָא סִיגִים אוֹ חוֹל הָיָה בּוֹ. וְאָמְרוּ חֲכָמִים, יִשָּׁבַע בַּעַל הַפְּקִדוֹן וַיִּטַּל; וְהוּא שְׂיִטְעָן דְּבָר שֶׁהוּא אֲמוּד בּוֹ, אוֹ שֶׁהוּא אֲמוּד לְהַפְּקִידוֹ אֶצְלוֹ. וְלָמָּה נִשְׁבַּע כָּאֵן בַּעַל הַפְּקִדוֹן: לְפִי שְׂאִין הַשּׁוֹמֵר מְחַיֵּב שְׁבוּעָה שֶׁאֶפְלוּ הוֹדָה וְאָמַר בְּרִיא לִי שֶׁהָיָה מָלֵא סִיגִים, וְהַמְּפָקִיד אוֹמֵר מְרַגְלִיּוֹת הָיוּ, הַשּׁוֹמֵר נִשְׁבַּע הֶסֶת וּנְפֻטָּר, כְּמִי שֶׁטָּעָנוּ חֲטִיִּים וְהוֹדָה לוֹ בְּשַׁעוֹרִים. וְכֵן כָּל כְּיוּצָא בְּזֶה. וּבִהֲלָפוֹת טוֹעַן וְנִטְעָן, יִתְבָּאֵרוּ עִיקְרֵי הַדְּבָרִים.